

Ondernemende koplopers kiezen voor duurzame toekomst

Ondernemers hebben steeds meer hart voor duurzaamheid. Net als consumenten. De duurzame ondernemer is de ondernemer van de toekomst. Maar hoe wordt je duurzaam ondernemer? Door mee te doen aan het Koploper-project. Daar leer je in een netwerk van collega-ondernemers hoe dat gaat.

Netwerken van 5 tot 15 bedrijven

Zes jaar geleden werd in Friesland het Koploper-project opgestart. De afgelopen jaren deden meer dan driehonderd bedrijven en gemeenten eraan mee. Ondertussen zijn ook in Groningen de eerste initiatieven op gang gebracht. Ada Kruiter, directeur van Circulair Actief, is een van de aanjagers van het project. Ze vertelt: 'Het idee is om mkb-bedrijven op gang te helpen met duurzaam ondernemen. Grote bedrijven kunnen dit best zelf omdat ze specialisten in dienst hebben. Het Koploper-project helpt mkb-ondernemers die wel willen verduurzamen, maar niet weten hoe dat moet. Vaak zijn ze al bezig, bijvoorbeeld met energiebesparing. Maar duurzaam ondernemen omvat veel meer. Duurzame ondernemers gaan voor investeren in planet, people en profit: de wereld, wij mensen en de bedrijven worden daar allemaal beter van. Goed voor mens en milieu, hoor je weleens. Of: goed voor milieu en portemonnee. Dat is ook zo. In netwerken van 5 tot 15 bedrijven helpen wij ondernemers in één jaar tijd hoe ze duurzaam kunnen ondernemen. Per gemeente of regio vormen we zo'n project.'

Maatregelen bedenken en uitvoeren

In verschillende Friese en Groningse gemeenten zijn de afgelopen jaren Koploper-projecten opgestart. Gemeenten en ondernemersverenigingen speelden daarbij een belangrijke rol. Vaak is de gemeente initiatiefnemer. Een Koploper-project is altijd regionaal ingestoken omdat ondernemers elkaar dan vaak al kennen. Dat werkt makkelijk. Kruiter: 'Het begint met een startbijeenkomst, waarbij de deelnemers kennis maken en het doel en de uitvoering van het project bespreken. Een adviseur begeleidt zo'n bijeenkomst. Daarna lichten adviseurs de bedrijven door op het gebied van duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Naast de bedrijfsvoering komen ook de producten en diensten aan de orde. In de bedrijfsanalyse zijn de CO₂-voetafdruk en de milieuprestaties van de Milieubarometer te zien. Aan de hand van de analyse stellen de adviseur en de ondernemer een maatregelenplan op. De ondernemer bepaalt uiteraard wat hij concreet gaat doen. In de loop van het jaar wisselen de deelnemers kennis, ervaringen en ideeën uit en timmeren ze met het project aan de weg. In een Koploper-symposium sluiten ze hun koplopersjaar af. Maar dan begint het pas écht: het invoeren van de maatregelen en het bedenken van nieuwe.'

Naar een houdbare samenleving

Afgelopen februari startte in de gemeente Zuidhorn ook zo'n Koploper-project. 'Vanuit de gemeente hebben wij het project geïnitieerd', vertelt beleidsmedewerker Duurzaamheid van de gemeente Zuidhorn, Leon Teeuw. 'Duurzaamheid is meer dan energie besparen en de afvalstroom beperken. We willen voor de lange termijn een houdbare samenleving. We geven daarom als gemeente zelf het goede voorbeeld, bijvoorbeeld met zonnepanelen en groen gas, en stimuleren burgers en ondernemers om ook duurzaam te gaan. De gemeente participeert in het project, evenals de gebiedscoöperatie Westerkwartier. In het project

helpen studenten in het kader van hun afstudeeropdracht de ondernemers me het uitvoeren van hun plannen.'

We zijn te gast bij een van de deelnemers, Fruitteeltbedrijf Oudebosch. De appel-, pruimen- en kersenbomen staan er mooi bij. Veel deelnemers zijn benaderd door de gemeente of de Ondernemersvereniging Zuidhorn. Zo ook Stucadoors- en Afbouwbedrijf Elting Aduard. 'We deden al een beetje aan duurzaam ondernemen', vertelt directeur Jan Elting. 'Zo rijden twee van onze auto's op aardgas en hebben we stappen gemaakt in het verminderen van snijafval. Door tablets te gebruiken besparen we op energie en papier. Maar we willen verder, want we kunnen zo niet langer doorgaan met het verknoeien van onze wereld. Het is nodig om iets te doen; ieder beetje helpt.'

Jack Hoeksta van Hoekstra Bouw in Noordhorn, vult aan: 'We zijn benaderd door de gemeente. We liepen al met ideeën rond over duurzaam ondernemen, maar hadden hulp nodig. We wekken onze energie al zelf op en doen aan afvalscheiding. Maar we willen meer.'

Duurzaamheid hoog in het vaandel

Marten Wiersma, directeur van Aannemingsbedrijf Wiersma Aduard, constateert dat er al jaren vooral veel wordt gepraat over duurzaam ondernemen, door overheden, door ondernemers, door consumenten. 'Maar het gaat zo langzaam. We zijn al jaren bezig met duurzaam ondernemen, hebben ook al een Milieubarometer en hebben een aarbevingsbestendige nul-energiewoning ontwikkeld. Ook zijn we bezig met LED-verlichting en zonnepanelen. We willen vaart zetten en daarom zijn we aangehaakt bij het Koploper-project.'

Eddy Top, directeur van Top Milieuservice, sloot zich aan tijdens een vergadering van de ondernemersvereniging. 'We waren met een kleine vijftig ondernemers aanwezig en ik was meteen enthousiast omdat ik duurzaam ondernemen onvermijdelijk vind, maar er nog veel te weinig van af weet. Ik hoop in het Koploper-project veel te leren.'

Johan Kuiper, directeur van Kopman Logistic Group, refereert aan het duurzaamheidsbeleid van zijn bedrijf en aan de opdrachtgevers die het bedrijf sturen in de richting van duurzaam ondernemen. 'We hebben duurzaamheid al jaren hoog in ons vaandel staan. We zijn al heel ver, maar duurzaam ondernemen is nooit af. Het Koploper-project geeft ons nu impulsen en biedt ons de mogelijkheid om onze binding en band met de regio te versterken.'

Ook Mechielsen Oldehove was al op weg naar het verduurzamen van het bedrijf toen het Koploper-project zich aandeed. Kwaliteitsmanager Jan Rosema: 'We hebben onze papierwinkel teruggebracht en zonnepanelen geplaatst die meer opleveren dan we verbruiken. Ook hebben we LED-verlichting geplaatst. Onze medewerkers betrekken we overall bij. Toch is het nooit genoeg; daarom hebben we ons aangesloten bij het project.'

Buiten je eigen bedrijf kijken is inspirerend

Toen Jan van Woudenberg van de gemeente een uitnodiging kreeg om mee te doen aan het Koploper-project, aarzelde hij niet lang. 'Ons bedrijf doet al heel lang aan duurzaam ondernemen. Ik vind het belangrijk dat we geen troep achterlaten voor onze kinderen. Duurzaam ondernemen levert ons voordelen op. We zijn al zelfvoorzienend wat elektriciteit betreft. De volgende stap is warmte-koude opslag om zo nóg meer rendement uit onze energiehuishouding te halen. Ook zijn we tientallen jaren geleden al begonnen met het terugdringen van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. We zetten ons in voor een gezonde bodem. Ten slotte besparen we op energie bij mobiliteit omdat we een korte lijn naar onze

consument hebben. Ik hoop en verwacht dat we in dit project veel zullen leren. Buiten je eigen bedrijf kijken is altijd inspirerend.'

Hummel Tuintotaal sloot zich volgens directeur Jeroen Hummel aan bij het Koploper-project nadat de gemeente het bedrijf had benaderd. 'Ook in onze branche is duurzaam ondernemen in opkomst. Klanten vragen erom en de wet- en regelgeving gaat ook in die richting, bijvoorbeeld met het verbieden van Round Up. Ik speel in op wat klanten vragen en wetten voorschrijven. Los daarvan ben ik bezig met afval scheiden en energie besparen.' Erik Brand, eigenaar van Attent Supermarkt in Oldehove, las over het initiatief en meldde zich aan. 'We zijn bezig met energiebesparing en streven naar energieneutraal. Vooral op het gebied van koeling liggen kansen. Koploper-consumenten vragen steeds meer naar verantwoorde producten en willen geen plof- maar een scharrelkip. Maar het gaat langzaam. Toch ben ik hoopvol: zo accepteren consumenten het verdwijnen van de gratis plastic tas zonder morren. Het gaat echt de goede kant op!'

Duurzame ondernemers hebben streepje voor

Nu de inventarisaties achter de rug zijn en de deelnemers van het Koploper-project weten waar hun kansen liggen komt de tijd van kiezen. Wat ga ik doen? Wanneer? Yvonne Elting van Stucadoors- en Afbouwbedrijf Elting Aduard, schetst haar ideeën: Ik denk dat we in ons wagenpark winst kunnen halen. Schonere motoren, elektrisch aangedreven voertuigen. Daarnaast wil ik kritisch gaan kijken naar de producten die we leveren. Inkopen dus bij bedrijven die duurzaam ondernemen ook handen en voeten willen geven in hun producten en diensten.'

Hiermee start de discussie over het probleem dat beslissers in aanbestedingen altijd voor de laagste prijs gaan. Je kunt wel met een duurzame aanbieding in je bestek de aanbesteding ingaan, maar als je concurrent met "gangbaar" goedkoper is, trek je aan het kortste eind. Wat te doen? Je meerwaarde goed kenbaar maken, dat op z'n minst. Pleiten voor meer onderhandse aanbesteding of voor het werken met kwaliteitsbestekken? 'Ik denk dat we onze opdrachtgevers ook een beetje moeten opvoeden', vindt Rosema. 'Ik zou zeggen: hou het klein en trap niet in het geweld van dikke rapporten. Hoe simpeler, hoe beter voor opdrachtgever en toeleverancier. Als de inhoud maar helder is.'

Het is een kwestie van lange adem. Duurzaamheid is niet meer weg te denken. Het is niet de vraag óf duurzaamheid doorzet, maar in welk tempo dat gebeurt. Hoekstra: 'Zo nemen banken duurzaamheid al mee in de beoordeling van hun klanten: onderneem je duurzaam, dan heb je een streepje voor.'

Duurzaamheid wordt zo volgens Johan Kuiper een hygiënefactor: 'Je onderneemt duurzaam of je onderneemt niet.'

Stug volhouden en blijven geloven in de onomkeerbaarheid van duurzaam ondernemen dus. En dat in een wereld die grillig is, op markten die enorm bewegen. Neemt de groei in China toe, dan stijven de prijzen van energie en grondstoffen en staat het energievraagstuk, althans voor de korte termijn, weer in een ander perspectief.

Verliezer van de toekomst

Stug volhouden, dat doet Wiersma ook. 'We gaan investeren in LED-lampen en zonnepanelen en oriënteren ons op elektrisch aangedreven auto's. Echt leuk om te doen. Ik zie ook voordelen in slimme combinaties van vrachtritten en voorzie een mooie toekomst voor nul-energie woningen.'

De Eltings vullen aan: 'We gaan investeren in zelf energie opwekken en oriënteren ons op elektrisch aangedreven auto's.

Ook Hoekstra ziet toekomst in zulke auto's: 'Ik blijf de komende tijd zoeken naar slimme oplossingen en een verdere verduurzaming van ons bedrijf.'

Hummel ziet geautomatiseerde verkoopsystemen voor gebruikte materialen, naast bomen en planten, opkomen: hergebruik dus. 'Als koploper ben ik mij bewust van de noodzaak van duurzaam ondernemen. Doe ik dit niet, dan ben ik de verliezer van de toekomst.'

Brand ziet ook toekomst in het innemen van oude materialen en wil de komende vier jaar de helft van zijn energiedoelen bereiken.

Nog meer ambities: Kuiper wil zijn medewerkers zover krijgen, en ze hierbij faciliteren, dat ze in hun hoofd hebben "Ik mag niets verspillen". En Rosema verhuist naar een duurzaam gebouwd en ingericht kantoor, zet straks drones in bij meetwerkzaamheden, heeft elektrisch aangedreven auto's op de weg en kan rekenen op een hoog ontwikkeld duurzaamheidsbewustzijn bij zijn medewerkers.

Ten slotte gastheer Jan van Woudenberg: 'Wij gaan de komende jaren inzetten op restwarmte gebruiken en recyclebare en opnieuw te gebruiken verpakkingen. Ook gaan we investeren in LED-verlichting en in nieuwe koeling. En bezorgen in de stad, dat gaat straks met elektrisch aangedreven autootjes.'

Alleen zet je stapjes, samen maak je sprongen

Gemotiveerde deelnemers dus met grootse plannen. Zo wordt de wereld mooier. Ze gaan op eigen houtje aan de slag, maar ook in samenwerking met andere duurzame ondernemers.

Het Koploper-project biedt immers een mooi platform voor inspiratie en kruisbestuiving.

Daarbij kan ondernemersdrang wel wat overheidsdwang gebruiken. Bijvoorbeeld het verbod op plastic tasje en de eis dat vanaf 20121 alle nieuwbouwwoningen energieneutraal moeten zijn. Het klimaat is een serieuze zaak. Vluchten kan niet meer; ontkennen is dwaas.

Teeuw besluit: 'De inventarisatieronde is nu achter de rug en de negen deelnemers zijn bezig met het schrijven van hun actieplannen. Ze weten dus waar ze staan en welke maatregelen ze kunnen nemen. Er liggen volop kansen, zowel in de bedrijfsprocessen als in de keten met producten en diensten. En niet te vergeten in samenwerking: alleen zet je stapjes, samen maak je sprongen. Ik verwacht dat het project aanslaat en zal leiden tot vergelijkbare initiatieven in Zuidhorn en het hele Westerkwartier.'

Fruitteeltbedrijf Oudebosch (Niehove) produceert en verwerkt met 6 vaste medewerkers fruit en levert rechtstreeks vanaf het bedrijf en een winkel in de stad Groningen. Daarnaast vindt levering plaats aan scholen en bedrijfsrestaurants.

Koopman Logistics (Noordhorn) maakt deel uit van Koopman Logistics Group die 900 medewerkers telt. Vanuit vestigingen in Nederland, Duitsland en België worden logistieke diensten geleverd, waaronder autotransport.

Mechielsen Oldehove richt zich met 65 medewerkers op agrarisch loonwerk, grondverzet, kraanverhuur, transport, op- en overslag, groentechnisch werk en cultuurtechnisch werk.

Top Milieuservices uit Noordhorn is met 14 medewerkers actief op het gebied van afvalinzameling en –verwerking.

Aannemingsbedrijf Wiersma Aduard is een allround bouwbedrijf voor zowel nieuwbouw als verbouw, uitbreiding en renovatie. Er werken 5 vaste medewerkers.

Hoekstra Bouw uit Noordhorn is een allround bouwbedrijf voor zowel nieuwbouw als verbouw, uitbreiding en renovatie. Er werken 25 vaste medewerkers.

Stucadoors- en Afbouwbedrijf Elting uit Aduard lever stucwerk, tegelwerk en vloeren in opdracht van particulieren, woningcorporaties en bouwbedrijven. Het bedrijf telt 60 medewerkers.

Attent Oldehove is de plaatselijke levensmiddelenmarkt.

Hummel Tuintotaal in Noordhorn is met 11 vaste medewerkers actief op het gebied van tuinontwerp-, aanleg en onderhoud en bestratingen. Het tuincentrum is gevestigd in Zuidhorn.

Ada Kruijer: ‘De wereld, wij mensen en de bedrijven worden daar allemaal beter van.’

Jan Elting: ‘We kunnen zo niet langer doorgaan met het verknoeien van onze wereld.’

Yvonne Elting: ‘Inkopen bij bedrijven die duurzaam ondernemen ook handen en voeten willen geven in hun producten en diensten.’

Jack Hoeksta: ‘We liepen al met ideeën rond over duurzaam ondernemen, maar hadden hulp nodig.’

Marten Wiersma: ‘We willen vaart zetten en daarom zijn we aangehaakt bij het Koploper-project.’

Eddy Top: ‘Ik hoop in het Koploper-project veel te leren.’

Johan Kuiper: ‘Het Koploper-project geeft ons nu impulsen en biedt ons de mogelijkheid om onze binding en band met de regio te versterken.’

Jan Rosema: ‘Het is het nooit genoeg; daarom hebben we ons aangesloten bij het project.’

Jan van Woudenberg: ‘Duurzaam ondernemen levert ons voordelen op.’

Jeroen Hummel: 'Klanten vragen erom en de wet- en regelgeving gaat ook richting duurzaamheid.'

Erik Brand: 'Koploper-consumenten willen geen plof- maar een scharrelkip.'